

Methodology For Developing Reflective Abilities In Preparing Future Literature Teachers For Professional Activities

Qobilova Yorqinoy Xosiljonovna

Namangan State Pedagogical Institute

1st-year Master's student

Abstract: This article provides an in-depth analysis of the theoretical and methodological foundations for developing reflective abilities in the process of preparing future literature teachers for professional activities. The essence of the concept of reflection, its role in pedagogical activity, and its importance in forming the professional competencies of literature teachers are substantiated. The article also highlights modern methods, interactive approaches, and a system of practical exercises aimed at developing reflective thinking. The scientific discussion emphasizes how developing reflective abilities enhances teachers' creative potential, promotes independent thinking, and ensures the effectiveness of the educational process.

Keywords: reflection, reflective ability, literature teacher, professional training, pedagogical competence, critical thinking, methodology, innovative approach, self-analysis, pedagogical activity.

Bo'Lajak Adabiyot O'Qituvchilarini Kasbiy Faoliyatga Tayyorlashda Refleksiv Qobiliyatlarini Rivojlantirish Metodikasi

Qobilova Yorqinoy Xosiljonovna

Namangan davlat pedagogika instituti

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak adabiyot o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari chuqur tahlil qilinadi. Refleksiya tushunchasining mohiyati, uning pedagogik faoliyatdagi o'rni hamda adabiyot o'qituvchisining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishdagi ahamiyati asoslab beriladi. Shuningdek, refleksiv tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy metodlar, interaktiv yondashuvlar va amaliy mashg'ulotlar tizimi yoritiladi. Maqolada refleksiv qobiliyatlarni shakllantirish orqali o'qituvchining ijodiy salohiyatini oshirish,

mustaqil fikrlashni rivojlantirish va ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlash masalalari ilmiy asosda bayon etiladi.

Kalit soʻzlar: refleksiya, refleksiv qobiliyat, adabiyot o'qituvchisi, kasbiy tayyorgarlik, pedagogik kompetensiya, tanqidiy fikrlash, metodika, innovatsion yondashuv, o'z-o'zini tahlil qilish, pedagogik faoliyat.

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ РЕФЛЕКТИВНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ЛИТЕРАТУРЫ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Кобилова Ёркиной Хосилжонова

Наманганский государственный педагогический институт

1-й курс магистратуры

Аннотация: В данной статье подробно анализируются теоретико-методические основы развития рефлексивных способностей в процессе подготовки будущих преподавателей литературы к профессиональной деятельности. Обосновывается сущность понятия рефлексии, её роль в педагогической деятельности, а также значение для формирования профессиональных компетенций учителя литературы. Рассматриваются современные методы, интерактивные подходы и система практических занятий, направленные на развитие рефлексивного мышления. В статье научно обосновываются вопросы повышения творческого потенциала, развития самостоятельного мышления и обеспечения эффективности образовательного процесса через формирование рефлексивных способностей.

Ключевые слова: рефлексия, рефлексивная способность, преподаватель литературы, профессиональная подготовка, педагогическая компетенция, критическое мышление, методика, инновационный подход, самоанализ, педагогическая деятельность.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchi shaxsining kasbiy tayyorgarligi nafaqat uning nazariy bilimlari, balki o'z faoliyatini tahlil qilish, baholash va takomillashtirish qobiliyatlari bilan ham belgilanadi. Ayniqsa, adabiyot o'qituvchisi uchun refleksiv qobiliyatlari alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki adabiyot fanining o'ziga xos xususiyati – bu inson ruhiyati, tafakkuri va ma'naviy dunyosini anglash bilan bog'liqdir. Shu sababli bo'lajak adabiyot

o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida refleksiv tafakkurni rivojlantirish muhim metodik vazifa hisoblanadi.

Refleksiya tushunchasi ilmiy adabiyotlarda shaxsning o'z faoliyatini, fikrini va hissiy holatini anglash, tahlil qilish va baholash jarayoni sifatida talqin etiladi. Pedagogik faoliyatda refleksiya o'qituvchining o'z darsini tahlil qilishi, o'quvchilar bilan o'zaro munosabatlarini baholashi va kelgusidagi faoliyatini rejalashtirishi bilan bog'liq. Bu jarayon o'qituvchining kasbiy o'sishini ta'minlaydi, uning metodik mahoratini oshiradi.

Bo'lajak adabiyot o'qituvchilarini tayyorlashda refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirish, avvalo, ularning tanqidiy fikrlashini shakllantirishni talab etadi. Tanqidiy fikrlash orqali talaba o'rganilayotgan adabiy asarlarni chuqur tahlil qiladi, turli nuqtai nazarlarni solishtiradi va mustaqil xulosa chiqaradi. Bu esa refleksiv tafakkurning muhim elementi hisoblanadi. Adabiyot darslarida bunday yondashuv o'quvchilarni ham faol fikrlashga undaydi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirish metodikasi tizimli va bosqichma-bosqich amalga oshirilishi zarur. Birinchi bosqichda talabalarga refleksiya tushunchasi, uning ahamiyati va turlari haqida nazariy bilimlar beriladi. Ikkinchi bosqichda esa refleksiv faoliyatni amaliyotda qo'llash o'rgatiladi. Bu jarayonda turli metodlar – yozma refleksiya, kundalik yuritish, esse yozish, dars tahlili kabi usullar samarali hisoblanadi. Yozma refleksiya usuli talabalarning o'z fikrlarini aniq va tizimli ifoda etishiga yordam beradi. Masalan, o'qilgan adabiy asar yuzasidan yozilgan esse yoki tahliliy yozuvlar talabaning fikrlash jarayonini chuqurlashtiradi. Bu usul orqali u o'z qarashlarini asoslashni, dalillar keltirishni va xulosalar chiqarishni o'rganadi. Bu esa refleksiv qobiliyatlarning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Adabiyot o'qituvchilarini tayyorlashda muammoli o'qitish metodlaridan foydalanish ham muhimdir. Muammoli vaziyatlar talabalarda izlanish, tahlil qilish va mustaqil yechim topish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bu esa refleksiv tafakkurni rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Masalan, adabiy asardagi qahramon xatti-harakatlarini baholash, muallif pozitsiyasini aniqlash kabi vazifalar talabalarning chuqur fikrlashini talab etadi.

Interaktiv metodlar ham refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Guruhli muhokamalar, debatlar, rolli o'yinlar orqali talabalar o'z fikrini erkin ifoda etadi, boshqalarning fikrini tinglaydi va tahlil qiladi. Bu jarayonda ular o'z qarashlarini qayta ko'rib chiqadi, bu esa refleksiyaning muhim ko'rinishidir.

Refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirishda pedagogik amaliyotning o'rni beqiyosdir. Talabalar maktabda amaliy darslar o'tish jarayonida o'z bilimlarini sinovdan o'tkazadi. Darsdan so'ng o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarini aniqlash va ularni bartaraf etish yo'llarini izlash refleksiv jarayonning asosiy bosqichlaridan biridir. Bu orqali talaba o'zining kuchli va zaif tomonlarini anglaydi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Adabiyot o'qituvchisining refleksiv qobiliyati uning ijodiy faoliyati bilan ham chambarchas bog'liq. Adabiy asarlarni o'qitishda o'qituvchi faqat tayyor bilimlarni bermasdan, balki o'quvchilarni mustaqil fikrlashga undashi kerak. Bu esa o'qituvchidan yuqori darajadagi refleksiv yondashuvni talab qiladi. U har bir darsni tahlil qilib, o'z metodikasini takomillashtirib boradi. Zamonaviy ta'limda refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Onlayn platformalar, bloglar, elektron portfoliolar orqali talabalar o'z faoliyatini hujjatlashtiradi va tahlil qiladi. Bu esa refleksiv faoliyatni yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Refleksiya nafaqat individual, balki jamoaviy shaklda ham amalga oshirilishi mumkin. Jamoaviy refleksiya jarayonida talabalar bir-birining ishini tahlil qiladi, fikr bildiradi va tavsiyalar beradi. Bu esa ularning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantiradi va o'zaro hamkorlikni kuchaytiradi.

Refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirishda motivatsiya muhim rol o'ynaydi. Talaba o'z ustida ishlashga qiziqsa, u refleksiv faoliyatni ongli ravishda amalga oshiradi. Shu sababli o'qituvchi talabalarda ichki motivatsiyani shakllantirishga e'tibor qaratishi zarur. Adabiyot o'qituvchisining kasbiy faoliyati murakkab va ko'p qirrali bo'lib, u doimiy ravishda o'z ustida ishlashni talab etadi. Refleksiv qobiliyatlar esa bu jarayonning asosiy mexanizmi hisoblanadi. Ular orqali o'qituvchi o'z faoliyatini takomillashtiradi, yangi metodlarni o'zlashtiradi va ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etadi.

Refleksiv yondashuv pedagogik faoliyatda innovatsion g'oyalarni amalga oshirishga ham imkon yaratadi. O'qituvchi o'z tajribasini tahlil qilib, yangi g'oyalar ishlab chiqadi va ularni amaliyotga joriy etadi. Bu esa ta'lim sifatining oshishiga olib keladi. Umuman olganda, refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirish bo'lajak adabiyot o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligida muhim o'rin tutadi. Bu jarayon ularning pedagogik mahoratini oshiradi, ijodiy salohiyatini rivojlantiradi va ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak adabiyot o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb yo'nalishlaridan biridir. Refleksiya o'qituvchining kasbiy o'sishini ta'minlaydi, uning metodik mahoratini oshiradi va ta'lim sifatini yuksaltiradi. Shu sababli refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan metodik yondashuvlarni tizimli ravishda ta'lim jarayoniga joriy etish muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hasanboyeva O., To'xtayeva D., Usmonboyeva M. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
2. Ziyomuhamedov B. Pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
4. Nishonaliyev U. Kasbiy pedagogika. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.

5. Xoliqov A. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2020.
6. To‘raqulov U. O‘qituvchi kasbiy kompetensiyasi. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
7. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2019.
8. Davletshin M.G. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2017.
9. Karimova V.M. Psixologiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
10. Komoldinov, S. J. O. G. L., & Isaboyeva, M. I. Q. (2025). Manzara kompozitsiyasini rangtasvir texnologiyasi asosida yaratishning badiiy ifoda vositalari. *Science and Education*, 6(11), 932-937.
11. Komoldinov, S. (2025). MANZARA CHIZISHNING NAZARIY ASOSLARI VA RASSOMLAR ASARLARI TAXLILI MANZARA CHIZISHNING NAZARIY ASOSLARI VA RASSOMLAR ASARLARI TAXLILI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 264-267.
12. Sattarov, F., & Ashanova, G. (2025). TASVIRIY SAN’AT DARSLARIDA PEDAGOGIK RASM CHIZISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 145-149.
13. Sattarov, F. I. (2024). Practical and theoretical recommendations on drawing landscape compositions. *Science and Education*, 5(12), 238-241.
14. Sattarov, F. I. (2025). THE FORMATION OF COLORS IN NATURE AND THEIR CHARACTERISTICS OF CHANGE. *European Review of Contemporary Arts and Humanities*, 1(5), 70-73.
15. Sattarov, F. (2024). SCIENTIFIC-THEORETICAL FOUNDATIONS OF LEARNING THE RULES OF COMPOSITION AND DEPICTION IN PAINTING. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(10), 379-382.
16. Sattarov, F. I. (2026). TALABALARNING KOMPOZITSION TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISH USULLARI (RANGTASVIR DARSLARI MISOLIDA). *Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi*, (1), 18-21.
17. Sattarov, F. I. (2024). Techniques and Methods of Creating Fine Art Works. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education*, 2(3), 269-271.
18. Sattarov, F., & Ashanova, G. (2025). TASVIRIY SAN’AT DARSLARIDA PEDAGOGIK RASM CHIZISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 145-149.
19. Rakhimov, K. (2023). The place of graphics in the fine arts. *Solution of social problems in management and economy*, 2(2), 5-8.
20. Rakhimov, K. (2023). THE ROLE OF PORTRAIT ARTISTS IN FINE ARTS. *Models and methods in modern science*, 2(2), 13-19.

This work is Licenced under Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

21. Rakhimov, H. U. (2023). ANALYZING THE PROFESSIONAL QUALITIES OF FUTURE FINE ARTS TEACHERS BASED ON ART STUDIES. *Экономика и социум*, (1-1 (104)), 50-53.
22. Rakhimov, H. U. (2026, January). THE SIGNIFICANCE OF AUTOPEDAGOGICAL COMPETENCE IN VISUAL ARTS EDUCATION. In *Claritas Conference Platform* (No. 1, pp. 30-34).
23. Umarjon o'g'li, H. R. (2021). Technologies for improving composition and drawing skills based on the rules of composition. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 765-767.
24. Pulatov, D. S., & Kh, R. U. (2019). On fine arts and its varieties. *Вестник магистратуры*, (4-4 (91)), 89-90.
25. O'G'Li, B. A. A. (2025). Tasviriy san'at darslari orqali o 'quvchilarning estetik madaniyatini rivojlantirishning ilmiy asoslari. *Science and Education*, 6(11), 918-923.
26. O'G'Li, B. A. A. (2024). Talabalarning figurali kompozitsiya ishlashda naturadan qarab ishlashning ahamiyati. *Science and Education*, 5(12), 229-232.
27. O'G'Li, B. A. A., Lutfullayeva, S. N. Q., & Olimjonova, O. J. Q. (2024). Rangtasvirda kompozitsiya ishlashning qonun-qoidalari, uslublarini o 'rganishning nazariy va amaliy asoslari. *Science and Education*, 5(12), 214-218.
28. Nabiyeu, B. (2022). Natyurmort kompozitsiyasini tuzish va tasvirlashda bosqichlar asosida ishlashning ahamiyati. *Academic research in educational sciences*, 3(12), 334-338.
29. Oripov, B. B. (2025, December). INCREASING THE SCIENTIFIC COMPONENT OF THE ART OF POTTERY IN STUDENTS. In *International Conference Platform* (No. 6, pp. 134-137).
30. Oripov, B. N. (2016). Fine art and its teaching methods. *T.: Ilm-Ziya*.
31. Oripov, B. N. (2013). Tasviriy san'atni o'qitishning zamonaviy pedagogik texnologiyasi, didaktikasi va metodikasi. *Ilm-ziyo" nashriyoti*.
32. Орипов, Б. Н. (2009). Тасвирий санъатни уқитишнинг замонавий педагогик технологияси, дидактикаси ва методикаси. *Н., «НамДУ», 2010Й, 446*.
33. Oripov, B. (2005). Fine Arts and Methods of Its Teaching. *Tashkent: " Ilm-Ziya*.
34. Oktabrov, M. A. (2025, December). Ways to enhance students' artistic and aesthetic taste in fine arts lessons. *Claritas Conference Platform*, 3, 8–12.
35. Oktabrov, M. A. (2025). The emotional expression of artists through colors and the psychological effect of colors in artworks. *European Review of Contemporary Arts and Humanities*, 1(4), 30–34.
36. Oktabrov, M. A. (2025). Innovatsion yondashuv asosida bolalarni dekorativ rasm chizishga o'rgatishning didaktik ahamiyati. *IMRAS*, 8(6), 142–147.

This work is Licenced under Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

37. Oktabrov, M. A. (2025). Natyurmort tuzish va uni tasvirlash usullari. *Intellectual Education Technological Solutions and Innovative Digital Tools*, 3(33), 75–80.
38. Oktyabrov, M. A. O. G. L. (2026). Rangtasvir darslarida talabalarning mustaqil ijodiy faoliyatini rivojlantirishda master-klass metodining tutgan o‘rni. *Science and Education*, 7(1), 999-1004.
39. Rakhimov, H. U. (2026, January). THE SIGNIFICANCE OF AUTOPEDEAGOGICAL COMPETENCE IN VISUAL ARTS EDUCATION. In *Claritas Conference Platform* (No. 1, pp. 30-34).
40. Oktabrov, M. A. O. G. L. (2025). Natyurmort kompozitsiyasida yo‘l qo‘yiladigan xatolar va ularning oldini olish. *Science and Education*, 6(11), 955-960.
41. Mohirjon, O. (2023). Tasviriy sanat mashgulotlarining oziga xosligi. *O‘zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali*, 2(15), 464-470.
42. Oktyabrov, M., & Ibrohimjonova, S. (2025). O‘QUVCHILARGA RANGLARNI O‘RGATISHDA FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILGAN METODLAR. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 150-156.
43. Oktyabrov, M. A. O. G. L., & Abdug‘Ani-O‘G‘Li, B. (2026). Chizmachilik darslarida tutashmalarni formulaviy va vizualmnemonik yondashuv asosida o‘rgatish metodikasi. *Science and Education*, 7(2), 409-416.
44. Sattarov, F. I., & Rahimjonova, N. B. Q. (2026, February). THE PROCESS OF WORKING ON COMPOSITION IN PAINTING LESSONS. In *Altum International Conference Platform* (No. 1, pp. 17-20).
45. Sattarov, F. I., & Rahimjonova, N. B. Q. (2026, February). THE PROCESS OF WORKING ON COMPOSITION IN PAINTING LESSONS. In *Altum International Conference Platform* (No. 1, pp. 17-20).
46. Sattarov, F. I., & Usmanova, X. N. Q. (2026). Teaching the subject of composition in specialized art schools. *Science and Education*, 7(2), 386-389.
47. Komoldinov, S. J. O. G. L., & Isaboyeva, M. I. Q. (2026). Manzara janrini o‘rgatishda rangtasvir texnikalarining metodik qo‘llanilishi. *Science and Education*, 7(2), 344-349.
48. Ro‘zimamatova, S. I. Q. (2026, March). MODERN COMPOSITIONAL AND COLOR SOLUTIONS IN CREATING STILL LIFE COMPOSITIONS IN WATERCOLOR. In *Altum International Conference Platform* (No. 2, pp. 4-9).